

نقش مؤسسات پژوهشی در سیاست خارجی ژاپن

شیده شادلو^۱

یکی از کشورهایی که پژوهش در کلیه فرایندهای تصمیم‌سازی اجتماعی و سیاسی آن، از نقش اساسی برخوردار است و هر ساله هزینه زیادی را به خود اختصاص می‌دهد، کشور ژاپن می‌باشد. ژاپن به عنوان جوان‌ترین تمدن شرقی - آسیایی از لحاظ فرهنگی میراث خوار چین و از لحاظ تکنولوژیکی دنباله‌رو تمدن غرب است و جامعه پیشرو به لحاظ بهره‌برداری از بخش‌هایی از این تمدن کهن از یک سو و فن‌آوری مدرن و روش تفکر و تفحص و تحقیق دنیای غرب از سوی دیگر به حساب می‌آید. در واقع این درایت ژاپنی‌ها بود که هم‌زمان با اختیار کردن تکنیک غربی به تفکر غربی نیز راه یافتند و این تصادفی نیست که در دهه ۱۹۲۰ یعنی زمانی که تفکر تحصیلی حاکم بر جهان بود، آنها شاگرد نزد هوسول و هایدگر فرستادند تا با پیشنازترین تحولات فکری اروپا که مکتب پدیده‌شناسی باشد، آشنا شوند.^(۱) تحقیق و بررسی پیرامون مبانی تفکر از عمده‌ترین تلاش‌های ژاپنی‌ها در طی طریق فرایند توسعه به شمار می‌آید.

در این مقاله ضمن توضیح هدف سیاست خارجی ژاپن به مهم‌ترین مراکز پژوهشی در زمینه سیاست خارجی در ژاپن اشاره می‌شود و فعالیت‌های چهار مرکز مهم عمده پژوهشی مورد

۱. شیده شادلو، کارشناس مرکز مشارکت زنان است.

بررسی قرار می‌گیرد. در پایان معرفی از یکی از آخرین پژوهش‌های انجام شده در مورد سیاست خارجی ژاپن در قرن ۲۱ که روند فعالیت این مراکز پژوهشی را روشن‌تر می‌سازد، ارائه می‌شود.

هدف سیاست خارجی ژاپن

ژاپن علاوه بر توسعه داخلی، در امور بین‌الملل نیز براساس تجربیات سابق خود و ارزیابی امکانات و منافع موجود در برقراری ارتباط با کشورها به طرح جایگاه خود در نظام بین‌الملل پرداخته است.^۲ براین اساس هدف اصلی ژاپن در مناسبات خارجی، برقراری صلح، سعادت و آزادی برای مردم کشور و کمک به تأمین صلح جهانی و رفاه تمامی بشریت از طریق همکاری‌ها و تبادل نظر میان کشورهای جهان ذکر گردیده است. کشور ژاپن سیاست خارجی خود را همواره به عنوان ملتی که طبق قانون اساسی، مقید به حفظ صلح است، وانمود کرده است و به موجب همین قانون وارد روابط خصمانه با هیچ کشور دیگری نمی‌شود، بلکه سعی می‌کند مشکلات احتمالی را با دیگر کشورها از طریق گفتگو حل و فصل نماید.^(۲)

بدیهی است برقراری ارتباط مبتنی بر گفتگو و صلح برای کشوری جزیره‌ای، دارای کمبود منابع طبیعی، زخم‌دار از جنگ جهانی و دارای روحیه‌ای متناقض - مشحون از سلحشوری و شجاعت آمیخته با مدارا طلبی و صلح خواهی - بدون ارزیابی دقیق از نظام بین‌الملل و قدرت‌های حاکم بر آن چندان آسان نمی‌نمایند. این ارزیابی مستلزم امکانات و لوازمی است که ژاپن با سرمایه‌گذاری در حوزه مطالعات و تحقیقات تا حد زیادی پاسخگوی آن بوده است، ایجاد و یا تقویت مؤسسات پژوهشی سهم زیادی از آن سرمایه‌گذاری‌ها را به خود اختصاص می‌دهد. تربیت و آموزش پژوهشگر با صرف هزینه‌های درخور و حتی بکارگیری متفکران خارجی در رشته‌های مطالعاتی مختلف، از ابزارهای مهم برای توانمندسازی این مؤسسات به شمار می‌رود.

مهم‌ترین مراکز پژوهشی سیاست خارجی ژاپن

مؤسسات مطالعاتی و پژوهشی مربوط به امور بین‌الملل و سیاست خارجی در این کشور

به دو شکل دولتی و خصوصی فعالیت می‌کنند. همچنین بیشتر این مراکز وابسته به دانشگاه‌ها می‌باشند. که در حوزه‌های مختلف از مطالعات مربوط به فرهنگ و مذهب ملل گرفته تا مباحث مربوط به حقوق بشر، صلح، امنیت و برنامه‌ریزی برای همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی فعالیت می‌کنند.

برخی از مهم‌ترین مراکز و مؤسسات در زمینه مطالعات روابط منطقه‌ای و بین‌المللی وابسته به دانشگاه‌های ژاپن عبارتند از:

۱. مرکز مطالعات ناحیه‌ای آفریقا (دانشگاه کیوتو)، ۲. مرکز مطالعات آسیای جنوب شرقی (دانشگاه کیوتو)، ۳. مرکز مطالعات آسیای شمال شرقی (دانشگاه توهوکو)، ۴. موسسه مطالعات فرهنگ شرقی (دانشگاه گیوکو)، ۵. موسسه مطالعات فرهنگ‌های آسیایی و آفریقایی (دانشگاه توکیو)، ۶. موسسه روابط بین‌الملل (دانشگاه یوکوهاما)، ۷. مرکز مطالعات آسیایی (دانشگاه آسیا)، ۸. موسسه مطالعات بین‌المللی و منطقه‌ای (دانشگاه چویا)، ۹. مرکز مطالعات صلح (دانشگاه سن شو)، ۱۰. مرکز مطالعات آسیایی (دانشگاه سن شو)، ۱۱. موسسه روابط بین‌الملل (دانشگاه سوفیا)، ۱۲. موسسه فرهنگ مسیحی و مذاهب شرقی (دانشگاه سوفیا)، ۱۳. موسسه مطالعات کانادا و امریکا (دانشگاه سوفیا)، ۱۴. موسسه مطالعات اقیانوس آرام (دانشگاه توکیا)، ۱۵. موسسه مطالعات آسیا (دانشگاه توپو)، ۱۶. موسسه مطالعات فرهنگی آسیا و آفریقا (دانشگاه توپو)، ۱۷. موسسه مطالعات آسیا-پاسیفیک (دانشگاه وسدا)، ۱۸. موسسه مطالعات شرقی (دانشگاه دیاتوبونکا)، ۱۹. موسسه مطالعات جامع بین‌المللی (دانشگاه دیاتوبونکا)، ۲۰. موسسه مطالعات شرقی (دانشگاه کاکوشوین)، ۲۱. موسسه مطالعات آسیایی (دانشگاه دیاتوبونکا)، ۲۲. موسسه مطالعات فرهنگی آسیا (دانشگاه کینگی)، ۲۳. موسسه مطالعات فرهنگ و مسیحیت (دانشگاه بین‌المللی مسیحی)، ۲۴. مرکز مطالعات حقوق بشر (دانشگاه کینگی)، ۲۵. موسسه مطالعات علوم سیاسی (دانشگاه کواشیکان)، ۲۶. موسسه مطالعات عراق (دانشگاه کواشیکان)، ۲۷. موسسه مطالعات و فرهنگ و منطقه (دانشگاه کواشیکان)،

۲۸. مرکز برنامه‌های بین‌المللی (دانشگاه میچی)، ۲۹. مرکز مطالعات بین‌المللی (دانشگاه میسی)، ۳۰. موسسه مطالعات فرهنگ و منطقه (دانشگاه نازان)، ۳۱. موسسه مطالعات امریکایی (دانشگاه نازان)، ۳۲. موسسه مطالعات استرالیا (دانشگاه نازان)، ۳۳. موسسه مطالعات امریکای لاتین (دانشگاه نازان)، ۳۴. موسسه مطالعات اروپا (دانشگاه نازان)، ۳۵. موسسه مطالعات روابط بین‌الملل و امور منطقه‌ای (دانشگاه ریتسو می‌کان)، ۳۶. موسسه مطالعات و فرهنگ‌های خارجی (دانشگاه ریتسو می‌کان)^(۳)

سایر مؤسسات:

۱. انجمن ارتقاء همکاری‌های بین‌المللی (APIC)، ۲. مرکز توسعه بین‌المللی ژاپن (IDCJ)، ۳. موسسه پژوهشی کار و اقتصاد بین‌المللی (IEWRI)، ۴. موسسه تحقیقاتی ژاپن، ۵. موسسه تحقیقاتی صلح و امنیت

چهار مرکز مهم دیگر تحقیقاتی که در "کتاب راهنمای مؤسسات پژوهشی و مراجع مهم آسیایی" ذکر شده‌اند، عبارتند از: ۱. موسسه ژاپنی مطالعات بین‌المللی (در توکیو) JIIA، ۲. مرکز ژاپنی تبادلات بین‌المللی (در توکیو) JCIE، ۳. مرکز مطالعات توسعه بین‌المللی (در توکیو) JDCS، ۴. انجمن روابط بین‌الملل (در توکیو)^(۴)

موسسه ژاپنی مطالعات بین‌المللی (JIIA)

یکی از مهم‌ترین مؤسسات تحقیقاتی ژاپن JIIA است که هم‌تای دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود. این مؤسسه، مستقل و غیرانتفاعی بوده که در سال ۱۹۵۹ به ابتکار نخست وزیر وقت ژاپن - آقای شیگرو یو شیدا - تشکیل شد. به نظر وی این کشور بعد از جنگ دوم جهانی می‌بایستی دانش ارتباطات بین‌المللی را در راستای نیل به موفقیتی موزون در جامعه بین‌الملل گسترش می‌داد. وی به عنوان اولین رئیس این موسسه، چنین هدفی را در دستور کار خود قرار داد. در سال ۱۹۶۰ مجوز JIIA به عنوان یک بنیاد از سوی وزارت امور خارجه ژاپن صادر شد. در سال ۱۹۷۵ فعالیت‌هایی پیرامون

موضوع اتحاد آسیا-اروپا در این موسسه به انجام رسید و تحقیقات بسیار مهمی نیز پیرامون کشورهای کمونیستی انجام شد و به طور کلی فعالیت‌های این موسسه براساس اهدافی که در منشور آن آمده است صورت می‌گیرد. این اهداف بشرح زیر است:

۱. برنامه‌ریزی مطالعات علمی پیرامون حقوق، اقتصاد و سیاست بین‌الملل؛
 ۲. فراهم سازی ابزارهایی برای تحقیق و بررسی پیرامون موضوعات امور بین‌الملل؛
 ۳. گسترش زمینه تبادل اطلاعات، دانش و دیدگاه‌ها درخصوص امور بین‌الملل؛
 ۴. ترغیب دانشگاه‌های ژاپن به انجام تحقیقات در این زمینه؛
 ۵. ارتقاء سطح تبادلات این موسسه با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی سایر کشورها.
- این موسسه به منظور تحقق این اهداف به اتخاذ یک سلسله اقدامات پرداخته است که اهم فعالیت‌های آن عبارتند از:

۱. سازمان‌دهی گروه‌های مطالعاتی در موضوعات گوناگون جهانی و منطقه‌ای مرتبط با اهداف و دستورکار سیاست خارجی؛
۲. سازمان‌دهی سمپوزیوم‌ها و کنفرانس‌های بین‌المللی؛
۳. برقراری و گسترش زمینه‌های تبادل افکار و عقاید با هم‌تایان خارجی؛
۴. هدایت پروژه‌های تحقیقاتی مشترک با سایر سازمان‌های پژوهشی و دانشگاه‌های داخلی و خارجی؛

۵. دعوت از پژوهشگران خارجی و مساعدت به آنان جهت انجام فعالیت‌های پژوهشی؛

۶. انتشار نتایج فعالیت‌ها.

این موسسه در حوزه‌های زیر فعالیت می‌کند:

دیپلماسی و روابط خارجی، دفاع و امنیت، مطالعات منطقه‌ای، مسایل سیاسی و اجتماعی
اولویت تحقیقاتی: امنیت در منطقه آسیا-پاسفیک
حوزه کاری از نظر جغرافیایی: جهانی و بین‌المللی
مراکز مربوط به مطالعات بین‌المللی در JIA: مرکز مطالعات جهانی، مرکز مطالعات اروپا،

مرکز مطالعات APEC و مرکز گسترش منع تکثیر و خلع سلاح.

مراکز مطالعات منطقه‌ای در JIIA: مرکز مطالعات روسیه، مرکز مطالعات آسیا و مرکز مطالعات آمریکا. این سه مرکز، مسؤل انجام تحقیقاتی هستند که در چارچوب گروه‌های مطالعاتی با مشارکت کارشناسان و متفکران در دانشگاه‌های ژاپن و سایر مراکز تحقیقاتی اجرا می‌شوند. مدت پژوهش‌های انجام شده در گروه‌های مطالعاتی از یک سه سال متغیر است. JIIA هر ساله به تشکیل ۲۰ تا ۳۰ گروه مطالعاتی می‌پردازد که براساس حوزه‌های منطقه‌ای فوق فعالیت می‌کنند. همچنین برخی پروژه‌های مربوط به کنفرانس‌های بین‌المللی با مشارکت کارشناسان و متخصصان خارجی به انجام می‌رسد.

منابع مالی JIIA: دولت ملی ۶۰٪، قراردادهای تحقیقی ۲۱/۳٪، حق عضویت‌ها ۶/۴٪، فروش نشریات ۲/۵٪، کمک بنیادهای داخلی ۱٪، کمک بنیادهای خارجی ۱٪، کمک‌های خصوصی ۰/۵٪، کل بودجه معادل با ۹۰۰ میلیون ین است و موجودی در حال حاضر ۲۰۰ میلیون ین می‌باشد.

تعداد کارمندان موسسه ۴۳ نفر (۲۶ مرد و ۱۷ زن) است که از این تعداد ۳۲ نفر محقق و ۱۱ نفر کارمند اجرایی هستند.

انواع نشریات JIIA: مجلات، خبرنامه‌ها، نشریات ادواری، گزارشات تحقیقاتی، گزارش مذاکرات و فعالیت‌ها.

رئوس جدیدترین مطالعات و پژوهش‌ها:

۱. تحول اتحادیه اروپا و سیاست‌های آن نسبت به آسیا و ژاپن؛

۲. تجزیه و تحلیل کنفرانس‌های بین دولتی اتحادیه اروپا؛

۳. کمک اقتصادی به آسیا.

آخرین سمپوزیوم بین‌المللی: نقش حفظ صلح در فرایند ملت‌سازی: تجربه حفظ صلح

در تیمور شرقی (۱۸ سپتامبر ۲۰۰۲)

نشریات ادواری: ۱. بازنگری ژاپن در امور بین‌الملل (فصلنامه - انگلیسی)، ۲. امور

بین‌المللی (ماهنامه - ژاپنی)، ۳. مطالعات روسیه (ژاپنی - سالنامه)، ۴. خبرنامه (ژاپنی - ماهنامه برای اعضاء).

کتابخانه JIIA شامل پنج هزار کتاب، ۶۸۶ نشریه دوره‌ای، مجموعه‌های ویژه مثل آرشیو برخی روزنامه‌ها از یک قرن یا نیم قرن پیش است.^(۵)

سیاست خارجی ژاپن در قرن ۲۱

یکی از آخرین پژوهش‌های انجام شده در JIIA در مورد "سیاست خارجی ژاپن در قرن ۲۱" است که توسط چند پژوهشگر در دانشگاه‌های توکیو، ایاما و کیو به انجام رسیده است. در این پژوهش چالش‌های سیاست خارجی ژاپن در قرن ۲۱ و نیز نظریاتی برای اتخاذ دیدگاه‌های بلندمدت در دیپلماسی مورد بررسی قرار گرفته است. این پژوهش در زمره مطالعاتی است که از سوی وزارت امور خارجه ژاپن مورد توجه و قدردانی قرار گرفت که نظر به اهمیت آن در زیر به طور اجمال رئوس آن را مطرح می‌نمایم. (از نکات قابل توجهی که در این تحقیق مورد نظر است علاوه بر بررسی چالش‌ها و نظرات مذکور، ارائه دلایلی در باب اهمیت پژوهش در سیاست خارجی می‌باشد که بنابه ضرورت‌های مختلف مطرح شده است).

۱. اهداف سیاست خارجی، درگیر بودن به عنوان بازیگری جهانی، چرا که امنیت و موفقیت ژاپن بدون موفقیت و ثبات در جامعه بین‌الملل قابل حصول نمی‌باشد. در واقع فرایند جهانی‌سازی در قرن ۲۱ به مثابه موجی عظیم، فراگیر و اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. در این میان روش ژاپن برای تأمین منافع ملی ایجاد و ارائه اندیشه‌هایی مبتکرانه و اقدام به مثابه بازیگری جهانی در تعقیب ثبات و موفقیت در جامعه بین‌المللی است.

- ارائه دیدگاهی به جهان مبتنی بر لزوم ساختن جهانی که مردم به آینده‌ای بهتر بیندیشند. در این تحقیق از پذیرش سه اصل آزادی، دموکراسی و احترام به ارزش‌های اساسی حقوق بشر به عنوان تنها طریق برای تأمین آینده‌ای بهتر برای مردم دنیا نام برده شده است، در طی طریق این مسیر لازم است که ارزش‌ها و فرهنگ‌ها که مبتنی بر پیش زمینه تاریخی ملت و مذهب است مد

نظر قرار گیرد. در این راستا درک بهتر ارزش‌های گوناگون بشری و تسامح نسبت به آن‌ها از طریق گفتگوهای بین منطقه‌ای و بین‌المللی بسیار مهم به نظر می‌رسد. در اینجا به نقش ژاپن هم در توسعه آسیا و هم جهان تاکید شده است.

- حضور ژاپن به عنوان ملتی دارای اعتبار در عرصه بین‌الملل؛ از آنجایی که براساس قانون اساسی داشتن اعتبار والا در سیاست خارجی از عمده‌ترین اهداف ژاپن محسوب می‌شود، نیل به کامیابی و ثبات بیشتر در عرصه بین‌الملل از ابزارهای مهم در این خصوص برشمرده شده است.

۲. سیاست خارجی ژاپن و جامعه بین‌الملل در آستانه قرن بیست و یکم، در این بخش ضمن اشاره به سیاست‌های ژاپن در قرن نوزدهم و بیستم (سیاست‌های نادرست این کشور در سیاست خارجی مثل توسعه طلبی و درگیری با دیگر کشورها، تعقیب سیاست‌های صلح و ثبات و قراردادهای امنیتی و ظرفیت‌سازی دفاعی، تعقیب سیاست‌های توسعه اقتصادی و مطرح شدن به عنوان دومین قدرت اقتصادی جهان، و در عرصه سیاسی حضور در سازمان ملل و گروه هشت، به سیاست خارجی ژاپن در آستانه این قرن پرداخته شده است. ژاپن در حالی به قرن بیست و یکم گام می‌نهد که ضمن لحاظ نمودن ارزش‌ها، حقوق اساسی بشر و دموکراسی، مسایل امنیتی را در ثقل سیاست خارجی خود قرار داده است و قراردادهای امنیتی با امریکا را مهم تلقی می‌کند.

۳. سه تحول عمده در آستانه قرن بیست و یکم در جامعه بین‌المللی، تحول سیاسی؛ تنوع مسایل و بازیگران و قدرت ملی و تفکیک ناپذیری امور داخلی و سیاست خارجی. - تحول اقتصادی یعنی جهانی شدن، عکس‌العمل زنجیره‌ای بحران‌ها در اقتصاد جهانی و دفع تبعات منفی جهانی شدن.

- تغییر و تحول در حوزه امنیتی و کاهش گستره منازعات مسلحانه از سطح جهانی به سطح محدودتر و میان‌ملت‌ها بعد از جنگ سرد که شامل موضوعاتی چون تحول و تنوع بازیگران در زمینه مسایل امنیتی، تنوع ابزارهای تهدید و گوناگونی ماهیت تمدید می‌شود.

۴. تحولات ژاپن و سیاست خارجی آن، به دلیل ایجاد تنوع در زمینه‌های مختلف تهدیدی و

امنیتی، ژاپن بطور بالقوه با شرایط بی ثباتی فزاینده مواجه خواهد بود.

۵. سه چالش در سیاست خارجی ژاپن در قرن ۲۱ برای نیل به اهداف دیپلماتیک، ارتقاء عزم ملی و قدرت عمومی در سیاست خارجی: در این بخش از پژوهش، ضمن تشریح ارتباط غیر قابل اجتناب بین امور داخلی و روابط خارجی، لزوم ارتقاء سطح علائق مردم در سیاست خارجی، نظرخواهی از آنان در این رابطه و به طور کلی اجرای سیاست خارجی با پشتوانه مردمی به چند راهکار برای حصول به اهداف مذکور اشاره شده است.

الف- مؤسسات تحقیقاتی می بایستی با سرمایه گذاری خصوصی تقویت شوند. تمایل بخش خصوصی به سرمایه گذاری در این مؤسسات شاخص مهم دغدغه خاطر نسبت به روابط خارجی در سطح داخلی است.

ب- ارتقاء سطح تحقیقات در دانشگاه‌ها و مراکز علمی مرتبط با امور بین الملل و تبادل نظر مستمر بین صاحبان فکر و سیاستمداران در این کشور، دومین راهکار مناسب در این زمینه به حساب می آید.

ج- فراهم سازی فرصت‌ها و امکانات بیشتر برای مباحثه و تبادل نظر در سیاست خارجی به طرق گوناگون

د- ایجاد و تقویت زمینه‌های انعکاس توصیه‌ها و نتایج مباحثات و تحقیقات در روند سیاست‌گزاری.

به‌رغم این مسایل، این پژوهشگران، به طرح برخی محدودیت‌ها پرداخته‌اند. مثلاً سازمان‌های غیردولتی (NGOها)، سهم درخور توجهی در سیاست خارجی ژاپن ندارند. درحالی که در ایالات یک شبکه شامل هشتاد سازمان غیردولتی که توسط شورای امور جهانی هدایت می‌شوند، مسؤول تقویت سطح مشارکت شهروندان در امر سیاست خارجی هستند. لذا براساس یافته‌های پژوهشی، ژاپن نیازمند چارچوب‌هایی برای ارتقای سطح مباحثات و درک عمومی در ارتباط با امور خارجی است.

در این ارتباط، تعامل بین روشنفکران در سطح جامعه و مقامات دولتی بسیار مفید و

مؤثر است. از یکسو ارتباط بین دولت و سازمان‌های غیردولتی نیز به ایجاد و گسترش زمینه‌های دیگری فراتر از ارتباطات سنتی مثل ارتباط با اتحادیه‌های کارگری یا گروه‌های مصرف‌کننده و محافل صنفی می‌انجامد و از طرف دیگر در این راستا، حکومت یک عزم ملی را نمایان می‌سازد و به‌طور کلی از طریق این‌گونه مشاوره‌ها و همکاری‌های بین‌سازمانی، بایستی حکومت به هدایت سیاست خارجی در جهت تأمین منافع کشور گام نهد.

- ارتقاء قدرت ملی پشتیبان سیاست خارجی: یافتن نقاط عطف قدرت ملی یکی از زمینه‌های اساسی بررسی و تحقیق جهت تقویت سیاست خارجی می‌باشد که در این پژوهش از فن‌آوری در زمینه توسعه اقتصادی و ابتکار عمل‌ها در حوزه روابط خارجی نام برده شده است.

نقش ملت در تأمین امنیت شهروندان از دیگر منابع قدرت ملی برشمرده شده است.
- چارچوب‌های تقویت دیپلماسی مثل تقویت همکاری‌های بین‌المللی، بهبود وضعیت فعلی همکاری‌ها و ایجاد زمینه‌های جدید همکاری

۶. تقویت ابزارهای هدایت سیاست خارجی، این امر به منظور پاسخگویی به چالش‌های قرن بیست و یکم بسیار مهم به نظر می‌رسد و مهم‌ترین ابزار در این رابطه عبارتند از:

- تقویت و تضمین حضور ژاپن در همکاری‌ها و تصمیم‌گیری‌های بین‌المللی؛
- کمک‌های رسمی توسعه‌ای؛

- تقویت منابع انسانی و دواير اقتصادی، سیاسی و بوروکراتیک از طریق تقویت و گسترش زمینه‌های اظهار عقیده و فعالیت‌های آنان در عرصه بین‌الملل و انجام پژوهش‌هایی که از اقدامات آنان حمایت به عمل آورد. در این رابطه تقویت مؤسسات تحقیقاتی بایستی مورد توجه قرار گیرد؛

- اتخاذ سیاست روابط عمومی قوی به منظور تبادل به موقع و مناسب اطلاعات و اهمیت قائل شدن به رسانه‌ها و تفهیم فرهنگ ژاپن به سایرین جهت ایجاد ارتباط بلندمدت و طولانی‌تر با سایر ملت‌ها و متقابلاً درک سایر فرهنگ‌ها که در این رابطه مؤسسات مطالعات فرهنگی و

پژوهشی نقش مهم و مثمر ثمری خواهند داشت؛

- تقویت توان سازمانی جهت تسهیل مدیریت بحران با تجربه جنگ خلیج فارس و اشغال سفارت ژاپن در پرو.^(۶)

نتیجه

با توجه به توضیحات ارائه شده در تحقیق فوق‌الذکر و نیز با عنایت به شواهد دیگری می‌توان گفت:

۱. ژاپن به دلیل اتخاذ دیدگاه نسبتاً علمی و اعمال آن در سیاست خارجی در راستای گسترش منافع ملی، به اهمیت فعالیت‌های مطالعاتی و پژوهشی واقف است.
۲. تخصیص سرمایه، تشویق سرمایه‌گذاری‌های خصوصی، ایجاد مراکز و مؤسسات گوناگون پژوهشی در حوزه بین‌الملل، آموزش محققان ژاپنی و خارجی و ایجاد تسهیلات و امکانات برای آنان، اقدام علمی ژاپن در جهت این مدعا است.
۳. تلاش جهت ایجاد کانال‌ها و سازوکارهای ارتباطی بین این مؤسسات و وزارت امور خارجه از نکات دیگر قابل ذکر است. این امر موجب کاربردی شدن دستاوردهای فکری خواهد بود که مؤسسات تحقیقاتی و دانشگاه‌ها و صاحبان فکر و اندیشه به وجود آورده‌اند.
۴. تعمیق مطالعات در حوزه ارتباطات بین‌المللی از طریق مطالعات فرهنگ ملل از یکسو و شناساندن فرهنگ ژاپن؛ چرا که مطالعه فرهنگ و آداب سایر ملت‌ها زمینه شناخت بهتر و ارتباطات مطلوبتر را فراهم خواهد نمود. در ژاپن مراکز مطالعات فرهنگ سایر ملت‌ها با هدفی کاربردی ایجاد شده‌اند.
۵. تخصیص بورسیه‌های دولتی ژاپن (بورس مونیوشو) به محققان خارجی هم برای نیل به هدف مذکور (یعنی شناساندن فرهنگ ملی به نخبگان خارجی از طریق حضور آنان در ژاپن) مؤثر است و هم زمینه بهره‌گیری از تجارب و نتایج مطالعات آنان در حوزه‌های مختلف از جمله امور بین‌الملل فراهم می‌آید.

۶. علاوه بر مطالعات فرهنگی، این کشور جهت گسترش ارتباط همه جانبه و فراگیر انجام پژوهش و مطالعه پیرامون حوزه اقتصادی و فنی را نیز مد نظر قرار داده است. آژانس همکاری‌های بین‌المللی ژاپن (JICA) یکی از مراکزی است که جهت آموزش و پژوهش و تبادل نظر پیرامون موضوعات اقتصادی، فنی، اجتماعی و فرهنگی به وجود آمده است.

یادداشت‌ها

۱. داریوش شایگان، آسیا در برابر غرب (تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۸)، ص. ۵۱.
۲. محمد واردی، ژاپن (تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۷۴)، ص. ۲۲۶.
3. World of Learning, 2001.
4. www.asian-affairs.com.
5. www.jiia.or.jp/brief/intro.htm/
6. www.nyu.edu/globalbeat/asia/japan010499.htm/

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی